

- Zwłoki pochowano we wspólnym grobie masowym na cm. żyd. w Zduńskiej Woli.
447. Zduńska Wola, pow. Sieradz, teren getta.
10 osób (Żydzi), nazwiska.
Okoliczności jak pod nr 446.
Co do zwłok jak pod nr 446.
448. Brak danych co do daty. Zduńska Wola, pow. Sieradz, teren getta.
20 osób (Żydzi), nazwiska nieznane.
Powieszani przez milicję żydowską, która do tego została zmuszona.
Co do zwłok jak pod nr 446.
449. 24 VIII 42. Zduńska Wola, pow. Sieradz, teren getta i cm. żyd.
Ok. 150 osób (Żydzi), nazwiska nieznane.
„Samowolnie rozstrzelani przez SS i Schupo podczas likwidacji getta“.
Zwłoki zakopano częściowo na terenie getta, część na terenie cm. żyd., groby zrównano z ziemią.
450. 11 XI 39. Zduńska Wola, pow. Sieradz, Pl. Zgody.
6 osób (5 Polaków, Żyd.), 4 nazwiska nieznane.
Rozstrzelani przez Schupo rzekomo za zabicie 1 Niemca.
Zwłoki pochowano na cm. kat. we wspólnym grobie.
451. IX 42. Zduńska Wola, pow. Sieradz, cm. żyd.
Ok. 40 osób (Żydzi), nazwiska nieznane.
Rozstrzelani przez SS i Schupo po likwidacji getta.
Co do zwłok jak pod nr 449.
452. IX 39. Zduńska Wola, pow. Sieradz.
3 osoby (Żydzi), nazwiska.
Rozstrzelani przez Wehrmacht; ofiary zabrano z mieszkania w chwili odprawiania modlitw.
Co do zwłok jak pod nr. 449.
453. IX 42. Zduńska Wola, pow. Sieradz.
2 osoby (Żydzi), nazwiska.
Rozstrzelani przez Schupo po odnalezieniu ich w getcie w tydzień po jego likwidacji.
Co do zwłok jak pod nr 449; do kwestion. ad nr 446—453 załączono wspólny sądowy protokół oględzin grobów na cm. kat. i żyd., stwierdzający zgodność danych zawartych w kwestionariuszach.

Opracował EDWARD SERWAŃSKI

OSTATNIE DNI „GENERALNEGO GUBERNATORA“ H. FRANKA W POLSCE

Dziennik Franka, generalnego gubernatora ziem polskich położonych poza obszarem tzw. ziem wcielonych do Rzeszy, jest dokumentem niezwyklej doniosłości. Z nazwy można by sądzić, że jest to pamiętnik prowadzony przez Franka osobiście. W istocie stanowią on szczegółowy na dni i godziny podzielony dziennik działalności generalnego gubernatora od chwili utworzenia Generalnej Guberni do końca wojny niemal, a więc nawet poza kres rządów hitlerowskich na ziemiach polskich, sporządzony przez jego przybocznych stenografów. Z uwagi na to, że dr Hans Frank przewodniczył osobiście na posiedzeniach tzw. rządu GG., posiedzeniach gubernatorów dystryktów i innych, obejmuje on w szerokiej mierze wypowiedzi różnych funkcjonariuszy okupacyjnej administracji. Wobec tego dziennik ten jest również dziennikiem rządu GG., w którym kierownicza rola generalnego gubernatora została szczególnie uwydatniona.

Dziennik Franka obejmuje około 11.000 stron pisma maszynowego w 38 tomach (nie licząc skorowidzów) Przed 23. 7. 41. prowadził go dr Meidinger, później zaś do lipca 1944 wspólnie stenografowie Gnauck i Mohr. Zeznania Augusta Mohra złożone

dnia 2. 4. 1946 w Norymberdze nie pozwalają dokładnie ustalić, kto w ostatnim okresie okupacji zapisków dokonywał, prawdopodobnie robił to w dalszym ciągu sam pierwszy stenograf Gnauck, na ostatnich zaś kartach ktoś z otoczenia Franka. Na temat sposobu prowadzenia dziennika powiedział Mohr w swoim zeznaniu: „Z bardzo nielicznymi wyjątkami, w których Gnauckowi i mnie oddawano stenograficzne sprawozdania z zebrań i posiedzeń (celem włączenia ich do dziennika, byliśmy przy zapisanych posiedzeniach obecni, wyjąwszy codzienne niemal konferencje między drem Frankiem a sekretarzem stanu Bühlerem i SS-Obergruppenführerem Krügerem, a szczególnie SS-Obergruppenführerem Koppem. Sprawozdania z tych konferencji dyktował nam czasem Frank *ex post* do dziennika... Specjalnie tajne konferencje nie zostały przez nas, stenografów, zapisane; w tych wypadkach widnieje w dzienniku tylko wzmianka o odbyciu konferencji. Sporządzone przez nas sprawozdania stenograficzne dyktowano paniom do maszyny. Potem dawano nam stenografom gotowe strony do korekty, po czym oddawaliśmy je każdorazowo szefowi kancelarii. Po przeczytaniu ich przez niego przechowywano je w sefie biurowym, a na końcu roku Gnauck polecał je oprawić“ (sygn. zbiorów Inst. I. Z. Dok. 1-627, tom 1).

Dziennik ten został zabrany Frankowi w Neuhaus przy Schliersee w Bawarii przez oficerów 7. armii amerykańskiej w dniu 18. 5. 1945. Frank w zeznaniu przed Trybunałem Norymberskim oraz w ostatnim swym słowie twierdził, że dziennik wręczył sam oficerom przy aresztowaniu. Dziennik przewieziono najpierw do Heidelbergu, a potem do biura oskarżycielskiego Trybunału Norymberskiego. Oryginał dokumentu został po wykorzystaniu go w procesie przekazany drowi Janowi Sehnowi, wówczas przewodniczącemu Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Krakowie. Dziennik znajduje się dzisiaj w zbiorach Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce przy Ministerstwie Sprawiedliwości w Warszawie.

Przedrukowane niżej zapiski nie są typowe dla Dziennika Franka, gdyż ten zawiera nie tylko krótkie, ile wiele obszernych zapisów, które decydują o rozmiarach całości. Należą one jednak z uwagi na temat i zwięzłość ujęcia, która świadczy wyraźnie, że nie było czasu na szerokie rozpisywanie się o tym co się dzieje, do najbardziej ekspresywnych jego kart.

KAROL MARIAN POSPIESZALSKI

Dienstag, den 16. Januar 1945

Krakau-Burg

- 11⁰⁰ Regierungssitzung (Protokoll Dr. Meidinger).
 13³⁰ Essen im Säulensaal der Burg mit den Regierungsgliedern.
 14⁰⁰ Der Herr Generalgouverneur erhält die Nachricht, dass Tschenstochau und Radomsko in Händen der Russen sind.
 14¹⁵ Abfahrt Sturmabführer Pfaffenroth, Höppner und Rudolf mit Diesel LKW nach Kressendorf.
 15⁰⁰ Erster Staatsanwalt Dr. Meidinger, Architekt Korinthenberg, Frl. Mylo, Frl. Türk, Frl. Lanzinger und Frl. Wrobel verabschieden sich vom Herrn Generalgouverneur, um nach Seichau in PKW abzufahren.
 15³⁰ Kampfkommendant General Kruse erläutert dem Herrn Generalgouverneur den Plan der Sicherung Krakaus.
 16⁰⁰ Der Herr Generalgouverneur geht durch die Räume der Burg und durch das Verwaltungsgebäude, das er selbst gebaut hat, und nimmt ergriffen Abschied. Auf der Burg bleiben noch:
 Der Herr Generalgouverneur, Staatssekretär Dr. Bühler, SS-Obergruppenführer Koppe, Landgerichtsrat Schüler, Architekt von Palézieux, Fräulein Kraffozyk, SS-Untersturmführer Schamper, Herr Schäfer, Herr Karg, Herr Parlitz.
 Ausserdem hat der Herr Generalgouverneur den Inspekteur des Sonderdienstes, Herrn Dr. Hammerle mit einem Offizier, Herrn Leutnant Fremd, auf die Burg beordert.